

УДК 631.5

© 2011

В. Т. Маткевич, доктор сільськогосподарських наук

В. П. Резніченко, кандидат сільськогосподарських наук

Н. П. Міценко

Кіровоградський національний технічний університет

С. Т. Андрощук

Кіровоградський інститут агропромислового виробництва НААН

УРОЖАЙНІСТЬ ЗЕЛЕНОЇ МАСИ ЕСПАРЦЕТУ В РІК СІВБИ

Наведено результати досліджень з вирощування еспарцету чистого посіву в рік сівби на чорноземах середньогумусних важкосуглинкових глибоких північного Степу України з метою одержання високопоживної зеленої маси.

Ключові слова: еспарцет, сівба, вирощування, врожай зеленої маси.

Еспарцет – цінна бобова культура, яка за кормовою цінністю не поступається люцерні: в 100 кг сіна в середньому міститься 70—80 кормових одиниць та 14—15 кг перетравного протеїну. До того ж зелена маса при згодовуванні тварин не викликає тимпанії [1]. Ця культура об'єднує майже 60 видів екологічно пристосованих до лісостепової та степової зони рослин. Завдяки великій здатності кореневої системи засвоювати з ґрунту поживні речовини еспарцет є невибагливим до ґрунтів. Його з успіхом можна вирощувати на малородючих ґрунтах, схилах балок тощо [2, 3].

У літературі є повідомлення, що еспарцет може давати в рік посіву врожай насіння при забезпечуванні високої продуктивності зеленої маси [4, 5].

У господарствах Кіровоградської області в основному висіваються сорти еспарцету селекції Кіровоградського інституту агропромислового виробництва НААН [6]. Повідомлення про вирощування насіння еспарцету в рік сівби в даному регіоні майже відсутні. До того ж наприкінці 70-х на початку 80-х років наукові досліджень з еспарцетом, як важливою бобовою культурою, практично не проводились.

У зв'язку з цим актуальною залишається розробка комплексу технологічних елементів системи використання цієї культури у першому році життя при ранньовесняному безпокритому його вирощуванні.

Методика і матеріали досліджень. Дослідження проводилися в лабораторії кормовивиробництва Кіровоградського інституту агропромислового виробництва НААН та на кафедрі загального землеробства Кіровоградського національного технічного університету. Ґрунт – чорнозем середньо-

гумусний важкосуглинковий з переходом до глибокого. Вміст гумусу в орному шарі від 6,0 до 6,5 %, рухомих фосфору і калію в межах 10—15 та 15—20 мг/100 г ґрунту, гідролізованого азоту 7,8 мг/100 г ґрунту, рН 6,5—7,0.

У досліді висівали сорт Смарагд селекції Кіровоградського інституту агропромислового виробництва НААН. Сівбу еспарцету в досліді проводили напровесні сівалкою СН-16. Повторюваність у досліді чотириразова. Чергування у повтореннях послідовне. Посівна площа 32 м², 24 м².

Результати досліджень. Аналіз отриманих результатів показує, що в умовах північного Степу України еспарцет можна вирощувати на зелену масу в рік першого життя (табл.).

Дані таблиці свідчать, що врожайність зеленої маси в 2010 році була дещо більшою проти 2009 року і перевищувала середньо багаторічну. Це обумовлено більшою передзбиральною густиною стояння рослин та більш сприятливими погодно кліматичними умовами.

Урожайність зеленої маси еспарцету першого року життя залежно від густоти стояння рослин та площі живлення, (т/га)

Спосіб сівби (ширина міжрядь, см) (А)	Норма висіву, млн/га (В)	Роки		У середньому за 2009—2010 рр.
		2009 р.	2010 р.	
Рядковий, 15	2,0	13,05	14,02	13,54
	3,0	13,65	14,27	13,96
	4,0	14,96	15,69	15,33
	5,0	15,07	15,94	15,51
Широкорядний, 45	2,0	9,12	9,96	9,30
	3,0	9,73	11,39	9,85
	4,0	10,14	11,39	10,77
	5,0	10,12	11,35	10,74
Широкорядний, 60	2,0	8,11	9,02	8,57
	3,0	9,29	9,29	9,45
	4,0	10,07	10,11	10,09
	5,0	10,02	10,10	10,08
НІР ₀₅	А	0,51	0,47	-
	В	0,39	0,41	-
	АВ	0,73	0,68	-

У 2009 році врожайність зеленої маси в середньому по варіантах досліді при рядковому способі сівби склав при нормі висіву 4 млн/га 15,33 т/га, а в межах норм висіву (від 2 до 4 млн/га) вона була більшою на 1,79 т/га.

Врожайність зеленої маси на ділянках широкорядних посівів (45 і 60 см) була значно меншою від рядкових способів сівби. Збільшення норми висіву від 2,0 до 5,0 млн/га не викликає суттєвих зборів зеленої маси.

Висновки. Отже, еспарцет в умовах північного Степу України можна вирощувати в перший рік життя і отримувати досить високий врожай зеленої маси. При вирощуванні культури в рядкових посівах врожай зеленої маси при нормі висіву 4 млн/га становить до 15,33 т/га, чого не відмічено на посівах з шириною міжрядь 45 та 60 см, при цій же нормі висіву.

Бібліографічний список

1. Білоножко М. А. Рослинництво / М. А. Білоножко, В. П. Шевченко, Д. М. Алімов // Інтенсивна технологія вирощування польових культур. – К. – 1991. – С. 217—219.
2. Биленко П. Я. Полевое кормопроизводство. / П. Я. Биленко, В. И. Жаринов, В. П. Шевченко – К. – 1985. – 296 с.
3. Власюк Й. І. Багаторічні трави. / Й. І. Власюк, Б. С. Зінченко // К., 1974. – 63 с.
4. Багаторічні бобові трави. / В. Т. Маткевич, В. В. Савранчук, Л. В. Коломієць, В. П. Резніченко – Кіровоград, 2006. – 20 с.
5. Тарасенко О. А. Кормова продуктивність еспарцету першого року життя залежно від норм висіву Бюл. ін-ту зерн. госп-ва УААН. – Дніпропетровськ 2005. – 26—27. – С. 218—220.
6. Науково обґрунтована система ведення агропромислового виробництва в Кіровоградській області. – Кіровоград, 2005. – С. 133—151.